Querit tercio. Utrū ꝓsuete ꝓprietates casus ⁊ fortune: insint ipsis simpliciter ⁊ vere. Pro parte affirmatiua videt esse phs in littera qui ponit sex ꝓprietates. quarum tres attribuūtur fortune a sapientib⁹. ⁊ tres a vulgaribus. Prima q eius qō est a fortuna cause sunt infinite Secūda q fortuna est imanifesta hoīb⁹. Tercia q a fortuna nihil dicit esse vel fieri. Quarta q fortuna ē sine ratione. Quinta q fortuna aliq dicit bona et aliqua mala Sexta q fm excessum quidā dicūtur habere eufortuniū. alij dicūtur habere diffortuniū. Sed ꝑ parte negatiua arguit. q aliqua istaꝝ ꝓprietatū ꝓtradicūt veritati. vt ꝑz manifeste de tercia. ergo nō sunt oēs simplr vere.

Maior. Tres prime proprietates fortune: fm quēdā sensum sunt admittēde. Minor Reliqua tria quodāmodo recte dicuntur: que fortune vulgariter attribuūtur. Conclusio Igit sex ꝓprietates fortune ꝓsuete. nō sunt in toto vere nec in toto false

Maior patz. q effectus fortuitus habz cām ꝑ accidens. et q infinita vni accidūt. hinc est q effectus fortuiti dicūtur esse quodāmodo infiniti. ⁊ q infinitum fm q hmōi est ignotū. inde est q fortuna dicit hoīb⁹ imanifesta Quia etiā causa ꝑ accidens non ꝓprie dicit cā. hinc est q q̄dāmodo verū ē nihil ꝓuenire a casu ⁊ fortuna. Et ita iste tres ꝓprietates ex eadē radice pullulant. videlz inq̄tum fortuna dicit causa ꝑ accidens. Minor patet. q fortuna dicit sine rōne. pro eo q effectus fortuitus ꝓuenit extra semp et frequēter. ratio aūt tantūmodo est respectu eoꝝ que sunt semp ⁊ frequēter. sexto methaphisice. Q aūt aliqua fortuna dicit bona vel mala. et q aliq dicūtur habere eufortuniū ⁊ diffortuniū satis experimē taliter est vulgatū Conclusio sufficienter patz ex pli batis. Silr quid sit dōm ad rōem satis relinqtur notū.

Querit quarto. Utrū inter casuz et fortunā: cōueniat ponere differentiā. Pro parte affirmatiua est Aristoteles in littera qui ponit duplicē differentiā inter casum et fortunā. Sed pro parte negatiua arguit. q oīs fortuna est casus. ergo male assignātur differētie inter illa tā q̄ inter oppōsita. Tenet ꝓsequētia. q vnū oppositoꝝ nō verificatur de alio.

Maior. Fortuna reperitur proprie: respectu agentiū ex deliberatiōe. Minor In agētib⁹ nō fm ꝓpositum: ptingit euenire casum ⁊ eius effectū. Conclusio. Licet igit casus sit in plus q̄ fortuna: tñ ptingit eoꝝ fieri distinctionē sicut iter oppōsita

Maior ꝓbat. q fortuna solū reperit vbi ꝓuenit bene vel male esse fortunatū respectu illarū rerū quib⁹ ꝓuenit esse felices. sed illa solū ꝓueniūt agentib⁹ fm ꝓpositū et ex deliberatione. igit. Maior ꝓbat. q fortuna vel est felicitas vel est ꝓpe felicitatē. Unde illi qui ponūt felicitatem in reb⁹ exterioꝝ ⁊ coꝝporalib⁹ fortune subiectis. illi fortunā dicūt eādem felicitati. Qui vero ponūt felicitatē in operatione practica ipsius intellectus. dicunt cōiter q fortuna est ꝓpe felicitatem inq̄tum bona fortune subseruiūt practice felicitati. que negotiat circa ꝓpriā salutē boni cōis. Correlariū Hinc ꝓpriata bestie et pueri nec fatui: dicūtur ꝓprie fortunati. Patz q nulli ille ꝓpetit agere ex deliberatiōe ꝓcura. Et si q̄nq̄ ipsis attribuat esse fortunatum. hoc est transsumptiue. Sicut prorotus quidā phus dixit eufortunatos esse lapides ex quib⁹ fiūt are. id est altaria. Illos vero infortunatos q̄ ꝓculcātur pedib⁹. Minor patz exemplo Aristotelis q equus casu venit ad stabulū qui manēs in pratis fuisset a lupis devoratus. Similiter si tripeda cadat tali modo q ꝓueniat sessioni. hoc est a casu. q nō cecidit sub respectu sedendi. Correlariū. Comparatiue loquendo sic eius qō est a casu. causa dicit intra: sed eius qō est a fortuna causa dicit extra. Patz q in agentib⁹ naturalibus ꝓprie dictis. que scz agūt sine cognitiōe ꝓcura est determinata forma eis innata ꝑ naturā. que est principiū suarū operationū. Sed agentia fm ꝓpositū accipiūt talē formā ab obiecto et instituūt nūc hanc nūc illā formam pro libitu sui beneplaciti. et sic habēt cām quodāmodo extra. scz obiectū mouens. Conclusio ꝑz quo ad primā partē. q casus q̄tum est de se indifferenter est tam agentiū fm ꝓpositū q̄ nō fm ꝓpositū. sed causa fm ꝓpositū respectu effectus nō ptenteri dicitur ꝓprie fortuna. Ideo iuxta regulā thopicā alterū mēbrū potest appriari his que agūt non fm ꝓpositū Correlariū. Sēp fm rōnem frustra ⁊ vanū: distinguūtur ꝓtra fortunam et casum. Patz q vanū vel frustra dicit inq̄tum nō attingitur finis intentus. sed fortuna est respectu effectus ptingentis. Ad rōnem q̄d sit dōm ꝑz ex copulatis

Que autē quatuor sunt cause et quot sunt.

Querit primo. Utrū phisica cōsideret omniū causarū genera: et que sit cuiuslibz causa prima. Pro parte affirmatiua est phi sentētia. Sed ꝑ parte negatiua arguit q methaphisic⁹ habet ꝓsiderare de causis. ergo nō phisicus. Secūdo sic. q phisica est sciētia spēalis sicut mathematica. sed mathematica vnā solam cām ꝓsiderat. scz formalem. ꝑ quā diffinit ⁊ demōstrat. ergo etiā phisica vnā solam cōsiderat.

Maior Subiectū naturalis phie: dependet necessario ex q̄tuor generib⁹ cause Minor. fm phisice sciētie potestatē: ꝓuenit ex quolibet genere cārum facere demonstrationē Conclusio. Igit in qlibet genere cause pt phisica: ꝓsiderare ꝓtracte que sit prima causa.

Maior ꝓbatur q subiectum phie naturalis est ens mobile. sed ens mobile necessario habet materiam. quia qō est mobile est in potentia ad formā que acquirit per motū. Siliter hz formā. q motus est ad formā. Etiaz habet cām efficientē. q motus est actus mobilis a mouente. Et q agens agit ꝓpter finē. sic motus dependet in ordine ad finē. Minor ꝓbat. q eius dē rationis est demonstrare ex aliquo genere et assignare ꝓpter quid cir a effectū eiusdem generis. sed phisicus assignat quia ⁊ ꝑ quid in quolibet genere cause. ergo ꝑ quolibet demōstrat. Minor ꝓbat q phisica ꝓsiderat q est tonitruū et ꝓpter quid. et q elementa sunt coꝝruptibilia et ꝓpter quid. et ita de alijs Conclusio ꝓbat. q phisica habet

reddere ꝓpter quid circa effectus naturales. vt patuit. et q̄ nō subalternat alteri scientie. hinc est q̄ sue potestatis est resoluere ad ꝑmas causas in suo genere. vt si petatur quare plūbū vel sīle mixtū naturaliter appetit moueri deorsum. Respōdetur q̄ natura elementi ꝑdominātis sic inclinat. Et si querat quare natura elemēti prędominātis est talis inclinationis. dicet q̄ hoc est q̄ terra habet grauitatē ꝑ q̄litate motiua: que motiua est deorsū vt ꝓz ad experientiaz. et ibi est status. Et pari mō posset declarari in alijs phisicalib⁹ Corrolariū. Deret naturalis doctrina: vero nōie dici scia. Patz. q̄ processus rōnis intantū dr scientificus inq̄ntū est cārum ꝑsideratiu⁹ vt dicit in ꝓhemio metaphisice. sz phisica ꝑsiderat omniū causaꝝ genera. ergo ꝓz ꝓpositū. Ad rōnes Ad ꝑmā dicendū. q̄ phisica ꝑsiderat quatuor causas ꝓtracte. sz ꝑut ꝓtinent ad motū z materiā sensibilē. sed metaphisica ꝑsiderat illas incō tracte. et ergo potestas metaphisice habet suū imperiū vbi deficit ꝑsideratio phisice. Ad ſcdam dicit q̄ nō est sīle de mathematica z phisica. quia phisica ꝑsiderat entia mouētia z mota generabilia z corruptibilia. que dependent a quatuor causis. vt ad lōgum declarat in textu

Querit secūdo. Utrū cōueniat natura: ꝓpter finē ꝓtentū agere. Pro parte affirmatiua z vera est pbus in littera Sed ꝑ parte negatiua arguit motiuis antiq̄ de quib⁹ videbit in sequentib⁹

Maior. Actio nature ordinata: fit a determinatis principijs et per media debita **Minor.** Finis imponit ordinē: his que sunt ad finē **Cōclusio.** Igit neccārijs motiuis cogimur ꝓcedere: naturā ꝓpter finē ꝓintētū agere

Maior ꝓz ex rōnib⁹ phi. quia nō statim a ꝑncipio est aīal. neq̄ semen a ꝑncipio est indurati. neq̄ etiā ex semine oliue fit aīal aut ecōtra ꝓpter ordinē ꝑfixum a natura. Etiā nidus fit ad custodiaz ouoꝝ. et ova custodiūtur et incubant ꝓpter pullos. Minor ꝑbat. q̄ finis est ꝑmū in intentiōe agentis z vltimū in executiōe operis. ꝯ oportet omnia media fieri ꝑm exigentiam operis. Conclusio relinq̄tur nota ex q̄nq̄ rōnib⁹ phi quib⁹ ostendit q̄ natura agit ꝓpter finē. de quib⁹ videatur in copulatis

Corrolariū. peccāt sophistica antiquoꝝ motiua: nō fieri ꝓpter finē nature opa. Patz. q̄ phs ꝓtra primū motiuū ꝓcedit q̄tuor rōib⁹. et sīl reꝓbat alia duo motiua. igit corrolariū verū. Et ꝑ hoc soluūtur rōnes que possunt fieri ꝓtra veritatē quesiti.

Querit tertio. Utrū natura' ꝓtendat mōstrum: ex pte materie ꝓtinētis vel efficiētis ꝑductū. Pro pte affirmatiua sunt autores phm exponētes. Sed ꝑ pte negatiua arguit. q̄ monstrū in sua rōne importat defectibilitatē respectu sue spēi. et ꝑ ꝓsequēs rōnem mali. sz malum nō ꝓintendit. igit ꝛc. Pro resp̄sione ponūtur duo discursus. Primus

Maior. Natura particularis materialiter intendit monstrū: qđ est ꝑm quid dictū **Minor** Ulis natura intendit formale monstri: ꝑ ut cedit in decorē vniuersi **Cōclusio.** Quāuis igitur fiant simpliciter monstra. tū ꝑm q̄ hiusmodi nō intēdūt absolute ab aliq̄ natura

Maior ꝓz. q̄ natura particularis nutrit et auget illā partē in qua est deformitas. Sicut digit⁹ curu⁹ nutrit z auget sicut alios alioꝝ. et ꝑ hoc intelligit q̄ intēdit bonū talis subiecti cui inest deformitas mōstruosa **Minor** ꝓz dupl'r Primo q̄ aliqđ exit metas z ordinē cause inferioris qđ tū remanet sub ordine cause superioris. sicut aliq̄ sunt extra potestatē baliui que tū remanet sub potestate ꝑncipis. sic etiā aliq̄ exeūt intentū nature particularis. sicut est ꝑductio femine. que tū sunt ꝓintēta a natura vt q̄ natura vlis intendit bonuz totius spēi. et sic intendit sexū femineū. vbi spes ꝓtinuari nō posset sine ꝓmixtione vtriusq̄ sexus. Secūdo ꝓz. q̄ bona magis eluescūt ꝑ mixta malis. ꝯ natura vlis ꝓmittit mala. Conclusio ꝑbat ꝑ rōnem ꝑ pte negatiua factā. q̄ ipsa nihil aliud ꝑbat q̄ q̄ mōstrū nō est simpliciter z absolute ꝓintentuz qđ ꝓcedimus Sequtur secūdus discursus

Maior. Contingit naturaz peccare: ex pte ꝓtinentis et ꝓpter indispōnez materie **Minor** Plerūq̄ pueniūt monstra: ꝓpter causam efficientē et alia extrinseca **Cōclusio** Monstra igit ꝓueniunt qñq̄ ex parte materie: qñq̄ ex parte ꝓtinētis et efficientis cause

Maior ꝓz. q̄ ꝓtinēs est matrix in q̄ materia qñq̄ iacet dispersa et inordinate posita. et ꝑ ꝑs sequtur inordinatio in effectu. Silīter ex parte materie. q̄ materia qñq̄ est nimis multa et qñq̄ nimis modica. licet virtus agentis ex pte sui nō sit culpāda. Etiam qñq̄ est nimis mollis et qñq̄ nimis dura. z sic de alijs dispōnib⁹ ex q̄b⁹ fit inobediens virtuti agentis. Minor patz. q̄ esto q̄ materia ex parte sui bene se haberet. ꝓtingit euenire q̄ virtus patris sit nimis debilis. et ita nō sufficit formare articulos z mēbra corꝑoris. et tūc nō fiūt digiti in manu. Vel ꝓtingit esse aliquā influentiā celestē ꝓtrariā formationi agentis. vt si regnet influētia ꝓpicia generatiōi porcorū. tūc nascent homines cū vultu longo ad modū porci Conclusio in oib⁹ particulis ꝓz ex dictis

Querit quarto. Utrū in reb⁹ naturalib⁹ rō necessitatis: sit ex materia vel ex pte finis. Q̄z sit ex parte finis patz ꝑ ꝑm duab⁹ rōnib⁹. Prima q̄ sicut est in artificialib⁹ ita est in naturalib⁹ sed in artificialibus sumit necessitas ex parte finis. vt ꝓz de serra. q̄ rō necessitatis serre ē dividere dura. ꝯ etiā in naturalibus oritur necessitas ex pte finis. Secūda rō. q̄ sicut se habet ꝑncipiū in demōstrativis et in disciplinabilib⁹. ita se hz finis in agibilibus et naturalib⁹. sed in demonstrativis necessitas ꝓclonis sumit a ꝑncipijs. ergo in agentib⁹ naturalib⁹ tota rō necessitatis sumit ex fine. Sed q̄ sumat ex parte materie ꝑbatur. q̄ multi effectus oriunt z pueniūt ex pte materie et in materiā reducunt sicut mors z corruptio

Maior Juxta exigentiā materie fit variatio operandi in naturalib⁹: pari mō sicut in artificialib⁹ reb⁹. **Minor.** Simpliciter ꝑm finis rōnem: naturalia accipiūt ordinē et dispositionē **Conclusio.** Igit ordo ꝓcedendi nature est aliqualiter ꝑ materiaz: sed ex fine sumit ꝑncipalius rōnem suam

Maior patz p Aresto telē in textu. Secō patz quia idez est ꝓcessus nature z artis. qz si natura faceret domū faceret eam eodē mō quo fit ab arte. et si ars posset facere hominē vel equū siliter ꝓcederet sicut natura. Et cā vtriusqz est. qz ꝓprius actus vult fieri in ꝓpria potētia seu materia. Etiā natura facit de possibilibꝫ semp qđ melius est. et nō ꝓformat se ꝑditōi materie fm qđ talis materia exigit z nata est ꝓuenire ipsi forme. Sic etiā ars formam serre introducit in materiā ferreā que est dura. Minor pz in exemplo qđ antiq̄ ꝑ se nitūtur adducere. Verbi grā in domo ꝓsentimus eis qđ grauiora locātur deorsum z leuia sursum. sed nisi talis dispositio ꝓferret ꝓuenientiaz finiꝫ ꝓter quā domus edificat. nullatenus talis dispositio obseruaret. Et est finis ipsius domus diuturna ꝑmanentia domus. ad ꝑseruādū inhabitantes a cauматibꝫ et imbribꝫ z aliꝫ impedimentis Conclusio pz siliter sicut i artificialibꝫ. qz duricies et grauitas lapidis requirit qđ materia sic dispositа ponat inferius et deinde leuia supius. sed tū talis ordinatio resoluit in aliā causam ꝑncipaliorē. videlz qđ tali dispōne existente diutius ꝓseruatur domus in esse vt posset ꝓseruare inhabitantes a multis nocumentis. Siliter forma serre non induceret ferro nisi materia esset dura. sed hoc nō est ꝑncipaliter ꝓpter materiā. sed nisi esset in tali matrria forma serre nō esset vtilis ad finem in quē ordinat. Et pari mō est in naturalibꝫ. igit ꝓclo vera Corrolariū ꝑmū. Quāuis sint qđam ꝓuenientie finiū z ꝑncipioꝝ: tū in ipsis manēt differentie quarūdā ꝓprietatū. Prima ps corrolarij pz multipliciter. Primo qz sicut rōcinando ꝓcedit a ꝑncipio in ꝓclusionē in disciplinabilibꝫ. sic in via rōcinatōis inter finem et media eius ꝓcessus incipit a fine z ꝓgreditur versus media. Nam ꝑmo medicus intendit sanitatē. q̄ haberi nō potest nisi materia peccāte expulsa. ad cuius expulsionem requritur potio amara. sed potio amara nō operabit nisi materia sit mollificata. ꝓter qđ oportet prelibare aliquas siropas q̄ effectū debitū nō attingūt nisi precedant diete. precipit ergo medicus infirmo vt abstinentiam custodiat. et ab illa incipit exterior executio. Secūdo. sicut ꝑncipijs existentibꝫ veris ꝓclusio erit vera. ita si finis sit bonus. id est habeat bonitatē. etiaz media fm qđ hmōi erūt bona. Tercio sicut ꝑncipia sunt cause veritatis que est in ꝓclone. ita bonitas finis est causa bonitatis respectu mediorum. fm qđ media sunt ad illum finē. Similiter sicut ꝓclo potest esse vera licet ꝑmisse non sint vere. ita ꝓtingit ꝑ bonū mediū ꝓuenire ad malū finem. Sicut ypocrita acquirit vanam gloriā z famā apud populū per bona silia operibꝫ bonoꝝ Secūda ps eiusdem corrolarij patz ꝑmo. qz in doctrinis nō est nisi vnus ꝓcessus. fz respectu finiū est duplex ꝓcessus. Secūdo qz aliter accidunt est et nō est circa fines et ꝑncipia. Tercio qz si ꝓmisse sint vere. oportz ꝓclonem simplr esse verā. sed non oportz qđ si finis sit bonus. qđ mediū simpliciter sit bonū qz nō est furandū ꝓter dare elemosinas Corrolariuz secūdū. poni debet materia que vocat ꝓmunis: in qbusdam diffinitōibꝫ bonis. Patz qz qđam diffinita cōcipiūt ꝓfuse et indistincte materiā. et ꝑ ꝓsequens in diffinitione que explicat occulta in diffinito oportet ponere talē cōmunē materiā. vt si dicat serra est quoddaz artificiatum dentatū ferreū ad inscisionem lignoꝝ. aut domus est qđ ꝓpositū ex lignis et lapidibꝫ Ad rōnem dōm qđ materia hz suā necitatē quā dat effectui a fine. z ḡa fine est simpliciť z ꝑncipaliť rō necitatis. Et hec de dubijs secūdi.

Quoniā aūt natura est principiū mo

Circa initiū tertii

libri phisicoꝝ Queriť primo. vtrum eaz qui habet motus ignorantiam: necesse sit ignorare naturam. Pro parte affirmatiua est phūs in littera. Sed ꝑ ptē negatiua arguitur dupliciter. Primo natura non dependet a motu in essendo. ergo nec in cognoscendo. Antecedens probatur. qz natura est ꝑncipium motus. Sed ꝓsequentia patet. qz eadem sunt ꝑncipia essendi z cognoscendi. Secūdo sic. sicut natura est principiū motus. ita etiā est ꝑncipiū quietis. ergo sicut natura cognoscit ꝑ motum. ita potest cognosci ꝑ q̄rem. et per ꝓsequens ignorato motu non est necesse naturam ignorare. Tenet ꝓña. qz natura ꝑt cognosci ꝑ quietem.

Maior Id quod est natura potest esse cognitum: ab eo qui actu non cognoscit motū.

Minor. Ex necessaria ꝓcluditur ꝓsequentia: qđ ignorato motu ignoratur et natura.

Conclusio. Non est igit necessariū necessitate cōsequentis sed ꝓsequētie: si ignorek motus naturam ignorare.

Maior probat. qz forma et materia possunt cognosci ꝓout sunt principia substātie: nō habēdo ꝓsiderationez de motu. et tūc id qđ est natura cognoscitur absqz motu

Minor ꝓbatur. qz illa est necessaria ꝓsequētia. motus ignorat. ergo et natura. Patz qz natura ꝓsignificat motum qui est de rōne nature. sed ignorata diffinitiōe necesse est diffinitū ignorare Conclusio patz quo ad primā partē. qz illa nō est necessaria. natura ignorat. cū sit in materia ꝓtingenti. sed in ꝓpōnibꝫ de materia ꝓtingenti potest esse necessaria consequētia. vt dicendo si sortes currit sortes mouetur. et talis necessitas ꝓsequētie est in ꝓposito Corrolariū primuz. determinare de motu et mutatione: pertinet ad foꝝ naturalis scientie. Patz qz hec scientia intendit de natura et rebꝫ naturalibꝫ. sed motus ꝑtinet ad rōnem nature intantū q̄ ignorato motu necesse est naturā ignorare. Etiā omnis ꝑfecta scientia considerans de aliquo ꝓsiderat etiā quecūqz sunt de rōne illius et omnia illa a quibꝫ eius cognitio dependet. sed cognitio nature dependet ex cognitiōe motus. ergo corrolariū verum Secūdū corrolariū. Spectat ad phisicū determinare: de infinito loco vacuo et tempore Patz qz illa q̄tuor vel habent per se ordinem ad motū. vel motus hz ordinem ad ipsa. vt sufficienter declarat circa textū. igit.

Ad rōnes. Ad primā dicendū. q̄ procedit de ordine cognitiōis sumpto ex parte cognoscibilis. qui est a priori sed ex parte cognoscentis z a posteriori verificat dictuz phi Ad secām dicit negando vltimam ꝓsequentiā. qz quies nō potest cognosci nisi ꝑ motū sicut ꝑuatio ꝑ suuz habitū. ideo ignorato motu necesse est ignorare quietem et per ꝓsequens naturam

Querit secūdo. Vtrū phūs volēs diffinire motū: ꝓuenienter ꝑmittat tres diuisiones entiū. Pro pte affirmatiua est phūs in littera. qui ponit tres diuisiones Prima est diuisio entis ꝑ actū z potentiā. Secūda est diuisio entis in actū ꝑ decē ꝑdicamenta. Tercia est diuisio vnius generis entiū. scz relatiuoꝝ penes coꝝ ꝑdicamenta. qz q̄dā